

Atitudini în fața morții în cultura și civilizația românească

Lucrarea explorează ritualitatea morții la români, într-o perspectivă diacronică ce se focalizează pe interferența vechiului element traco-dacic cu stratul latin și cu vecinătățile slave, pentru a pune în evidență fenomenele evolutive dar și pentru a încerca să ne explicăm un fenomen cu totul unic: Cimitirul vesel de la Săpânța.

Veselia rituală a dacilor, care râdeau atunci când unul de-al lor pleca spre Salmoxis, a fost profund alterată de suprapunerea riturilor funerare latine, ce impuneau o exteriorizare publică a durerii și activarea unei componente spectaculare pentru a marca importanța familiei decedatului. Riturile funerare românești au integrat treptat bocirea obligatorie a defunctului, uneori de către bocitoare profesioniste plătite, dar și proiecția lui simbolică într-o stare de perfecțiune (dalbul de pribeag) ce impune idealizarea vieții defunctului, pregătirea lui atentă pentru marea călătorie și întregul complex ritual ce vorbește despre marea gol pe care decedatul îl lasă în societate.

Totuși, la Săpânța, într-o regiune locuită în antichitate de dacii liberi, un ingenios meșter popular a reușit să readucă zâmbetul în ritualitatea morții prin așa numitul Cimitir Vesel. În 1935, într-o Românie interbelică pornită ferm spre modernizare și sincronizare cu Europa vestică, renaște spontan vechea atitudine dacică, moartea devenind un fapt de viață perfect integrat. Culorile vii ale crucilor, pe care sunt pictate scene reprezentative din viața defunctului, uneori ironizat pentru viciile sale, și epitafulurile crud realiste în care se face rezumatul vieții și activității fiecărui sătean i-au atras denumirea aparent oximoronică de cimitir vesel și l-au transformat într-un atractiv subiect de cercetare a antropologiei morții.